

Felelős kiadó: Mihály Ottó kuratóriumi elnök
Szerkesztők: Pöcze Gábor és Trencsényi László
Munkatárs: Szabó Judit
Megjelenik: egy tanévben négyszer
The German Marshall Fund of the United States támogatásával

Fejlesztési program az iskolaszékek segítségére

Az 1993. évi közoktatási törvény az iskolázásban érdekelt felek helyi érdekegyeztetésére az iskolaszék hagyományos elnevezésével új, választott testület életrehívásáról határozott. Egyébként oly sietve, hogy 1994 február 28-ig kötelezővé is tette valamennyi iskolában, iskola mellett ennek létrehozását; április 28-án a tárca megbízott helyettes államtitkára már arról nyilatkozott, hogy az új intézmény, az új szervezet létrejöttéről a vonatkozó hivatalos kutatás is lezajlott, a „feladat kipipálható”.

Az Iskolafejlesztési Alapítvány ugyanebben az időben középtávú fejlesztési projekt kidolgozásához és a fejlesztéshez szükséges szponzor kereséséhez látott. A German Marshall Fund of the United States tartotta támogatásra érdemesnek a pályázati tervezetet. E projekt alapvonalait ezután bemutatjuk. Az olvasó itt és most elsőként tájékozódhat a tervezetről, tehát módjában van az elsők között csatlakozni a programhoz. Az Iskolafejlesztési Alapítvány szakemberei készek arra, hogy megismerkedjenek az intézmény mellett működő iskolaszék összetételével, munkájával, és szakértői tanácsokkal, tapasztalatsere megszervezésével, folyamatos információval segítsék annak munkáját. Alábbi ismertetőnk egyúttal mozgósító felhívás is.

Az Iskolafejlesztési Alapítvány az iskolaszékekre mint az iskola demokratizálásának, úgy mond „társadalmisításának” eszközére tekint. Az iskola működtetésében érdekelt három fő csoport (felnöttek) – a fenntartó, a működtetés szakmai felelőse (a pedagógus), és az iskolahasználók főbb érdekeit kifejező szülők – együttműködésének, érdekkalkulának „háromszögét” igen fontos eszköznek tekinti ebben a kívánatos folyamatban. (Nem titok, hogy az Iskolafejlesztési Alapítvány szakmai műhelyében legalább ennyire fontosnak minősítették a „primer” intézményhasználat, a tanulók, a gyerekek – alapvetően autonómnak tétélezett – érdekvényesítési csatornáinak „hajózhatóvá” fejlesztése is.) A fejlesztés kiindulópontja az a tagadhatatlan tény is, hogy a magyar társadalomban – akármelyik „felet” tekintjük is – még nem halmozódott fel kritikus mennyiségű tapasztalat egy ilyen érdekegyeztetési szervezet működtetéséhez. Hosszú, türelmes tanulási folyamat előtt állnak az iskolaszékek, azok is, amelyek pozitív várakozással teljesítették a törvény előírását a megalakulásról, s azok is, amelyek belső azonosulás nélkül, mintegy „parancsra” jöttek létre.

E tanulási folyamat hatékonyra tételében ajánl segítséget az Iskolafejlesztési Alapítvány. Terveink szerint kialakítjuk az információcsere-láncba szerveződő iskolaszékek közti kapcsolat mechanizmusát; konferencia szervezésére készülünk; készséggel működünk közre hasonló problémákkal küzdő iskolaszékek kétoldalú – akár kistérségi – kapcsolatának megszervezésében, rendszeresen megjelenő „hírlevél” kiadását kezdjük meg (e hírlevél közleményeit elsősorban az önmagukról tájékozható kedvű iskolaszékek állítják majd össze).

Terveink közt szerepel az iskolaszékek tagjai számára hirdetett „tréningek” megszervezése. Egymást követő hétfőgeken hívjuk foglalkozásainkra a jelentkező iskolaszékek képviselőit. A képzés nem egyszerűen „időszertű oktatáspolitikai tájékoztatás”, hanem az érdekegyeztetés mögötti emberi-szakmai kommunikáció képességeinek fejlesztése (ezért is fontos, hogy egy képzési programon együtt vegyenek részt önkormányzati képviselők, pedagógusok és szülők).

Igen fontosnak tartjuk, hogy az Iskolafejlesztési Alapítvány szakemberei konzultatív segítséggel tanácsadóként is az érdeklődő iskolaszékek rendelkezésére álljanak. Szívesen adunk tanácsot egy-egy, az iskolaszék működése során felmerült helyi oktatáspolitikai probléma megoldásában, még szívesebben annak módszereit illetően nyújtunk segítséget: hogyan is rendezek helyben konfliktusait. (Természetesen különös figyelemmel állunk azon – egyébként bármelyik

- fél rendelkezésére, amelyik az adott helyzetben gyengébbnek bizonyul érdekérvényesítési képességeit tekintve - hiszen az iskolaszékek az egyenrangú felek „bütördarabja”). Arra a esetre, ha „jóságálati” tevékenységünkben kevésnek bizonyul saját kompetenciánk - melynek folyamatos fejlődését mi magunk is elsősorban az iskolaszékek információs hálózatának gazdagodásától reméljük -, nos erre az esetre a helyi konfliktusban rekedt felek regionális, országos testületei, szervezetei szintjén kérünk elvi jelentőségű állásfoglalásokat, mely állásfoglalások biztosítják a helyi felek megegyezését.

1996 nyarán újra jelentős konferencián kívánunk a szélesebb nyilvánosság elé lépni tapasztalatainkkal. Együtt beszélni s dönteni arról, hogy - immár a készséges amerikai szponzor támogatása nélkül - „saját lábra állva” hogyan tovább.

A együttműködésre kész érdeklődők jelentkezését várjuk.

A projekt felelősei: Pócze Gábor és Trencsényi László

Mit várnak a szülők az iskolaszékektől?

Bajai Zsuzsannát, egy ötgyermekes családját, a Nagycsaládok Országos Egyesülete aktivistáját telefonon kérdeztük meg arról, mi a véleménye az iskolaszékek újbóli felállításáról. Megkértük mondja el azokról szerzett eddigi tapasztalatait.

Riportalanyunk szerint a megfelelően funkcionáló iskolaszékek működésére nagy szükség lenne. Különösen az általános iskolákban volna fontos, hogy a szülők, mint kiskorú gyermekek törvényes képviselői, a gyermekek érdekeit képviselhessék, hiszen eddig jogi garanciák nem lévén, kiszolgáltatottnak érezhették magukat, mivel gyermekek is kiszolgáltatottak voltak.

A szülőknek rengeteg, az alábbiakhoz hasonló kérdésük lenne, melyeket az iskolaszékek elé szeretnének tární megvitás céljából:

- Jogos-e, hogy a kapuüveletes gyermekek egész nap nem vehetnek részt a tanórákon?
- Hogyan lehetséges alsó tagozatos gyermekek esetében lyukasóra az órarendben?
- Miért nincs megoldva a szünet alatti felügyelet kérdése?

Az iskolaszékek hasznos fórum lehetne a szülők számára arra is, hogy mindannyiuk érdekeit közösen képviselve ráirányítsák a figyelmet az adott iskolákban meglévő tipikus problémákra, például:

- Jó lenne elérni azt, hogy a pedagógusok ne dohányozhassanak a tanulók jelenlétében.
- Ne büntessék a gyermekeket a szülők által el nem fogadható módon.
- A felmerülő költségek nagyságát (például az osztálykirándulását) konszenzus szabályozza.
- Megoldást kellene keresni arra is, hogy a kisgyermekeknek ne keljen annyit cipelniük.

Annak azonban, hogy az iskolaszékek funkciójukat betölthessék, és valóban a különböző érdekcsoportok érdekegyeztetési fórumai legyenek, alapfeltétele lenne, hogy a beválasztott tagok névsora nyilvánosságra kerüljön, hogy a többi szülő kontaktust tudjon teremteni az iskolaszék tagokkal.

Azt is meg kellene oldani, hogy az iskolaszéki üléseken történekről minden érdekelt valóban kapjon tájékoztatást.

Addig viszont, amíg az iskolaszékek munkájukat zárt körben végzik, a nyilvánosságot mellőzve és a többi szülő, pedagógus, iskolafenntartó nem juthat el az iskolaszékek tagjaihoz problémáival és javaslataival, nem beszélhetünk funkcióját betöltő iskolaszékekről.

Mit várnak a diákok az iskolaszékektől ??

A cím végén található írásjelhalmaz nem (csak) figyelemfelkeltő hatású. Ahhoz ugyanis, hogy a diákok valamit *elvárjanak* az iskolaszéktől, először *tudniuk* kell, hogy mi az amit egyáltalán elvárhat(ná)nak ettől az intézménytől.

Ezért helyesebb a kérdést első közelítésben másképp feltenni: mit tudnak a diákok az iskolaszékekről általában, illetve mit tudnak a saját iskolájukban működő (?) iskolaszékekről. A kérdés az iskolák mai világához közelebb lépve még egy fontos árnyalattal bővül. Hiszen tudjuk, hogy a jogismeret a közoktatás résztvevőinek körében meglehetősen alacsony, és az iskola aszimmetrikus viszonyai közepette a diákok jogaikból *elvéleg* csak annyit tudhatnak (érvényesíteni), amennyit a többi érintett tud és elismer, *gyakorlatilag* azonban ez csak addig működik, ameddig a túlhatalommal bíró ellenérdekelte ezt nagylelkű/leereszkedő mosollyal megtűri. Nem

kell szakavatott szemlélnék lennünk ahhoz, hogy meglehetősen bizonyossággal kijelentsük: az iskolában érintettek körében zavarbaejtően ismeretlenek az iskolaszékek formális megalakulásának útmutatói lehetőségei, és ha a jogszabály ismert is, akkor rendszerint hiányoznak az operatív működést biztosítani képes eljárási-gyakorlati ismeretek, tapasztalatok. Hiszen nincsenek széles körben ismert és elfogadott minták, kevés a precedensértékű jelenség és ami van, az többnyire nem jut el az iskolák döntő többségéhez.

Ebből adódóan nem járhatunk túl messze az igazságtól akkor, amikor azt mondjuk: néhány kivételtől eltekintve a diákok akut információhiányban szenvednek iskolaszék ügyben. Néhány *életből kiragadott példa, válaszok az iskolaszék mibenlétét firtató kérdésekre középiskolás diákoktól: „valakit elküldtünk a diákönkormányzatból”, „néha összeülnek és valamit csinálnak”, „megkérdeztük az osztályfőnököket, és azt mondta, hogy nem érdemes foglalkozni ilyenekkel, tanuljunk inkább”.*

A sort persze lehetne folytatni tovább. Nem tesszük, ennyiből is kitétszik végkövetkeztetésünk: a diákok *semmit* nem várnak az iskolaszékektől, illetve nem várhatnak. Amíg nem jutnak hozzá ismeretekhez, nem ismernek meg „megérthető és belakható” mintákat, nem szerzik meg a működtetéshez szükséges *képességeket és készségeket*, addig az iskolaszék által biztosítani vélt és remélt jogorvoslat, diákrékvédelem, tanulói részvétel szépen csillogó (és tartalmatlan) elv marad csupán.

Koltai Péter
a Közoktatáspolitikai Tanács diákaloldalának elnöke

Mit vár az önkormányzat az iskolaszékektől?

Sáska Géza, a Fővárosi Oktatási Bizottság elnöke válaszol Pöcze Gábor kérdéseire

- *Segíti-e, és ha igen, miben az önkormányzatok iskolafenntartó tevékenységét, a fenntartással kapcsolatos problémák megoldását az iskolaszék?*

- Az iskolaszék kötelező felállításának törvény szabta határideje 1994 február volt, számos helyen a formális megalakulás a tanév végéig is elhúzódtott, ezután a nyári vakáció jött. Belátható, hogy ily rövid idő eltelté után csak annyit lehet mondani, hogy számos helyen kedvező tapasztalatok mutatkoznak, számos helyen pedig nem. Annyi bizonyos, hogy az országos szűlői szervezetek kezdenek szerveződni-erősödni, és ez vitathatatlanul jó dolog.

A fenntartói oldal szempontjából – általában és elvileg – hasznos tud lenni a jól működő és legitim iskolaszék, hiszen az információ még több csatornán keresztül juthat el. Tompítja a csak egy érdeket szerinti, de amúgy értelmes változtatásai kezdeményezések hevesességét. Mindennek természetes következménye, hogy az egyeztetési kényszer kétségtelenül meghosszabbítja a döntéshozatal idejét. (Ez pedig erősíti a kellemetlen döntések elhalasztására amúgy is erős hajlamot.)

Az iskolaszék a fenntartó irányába természetesen nyomásgyakorló szervezetként működik, jó ha ez a tevékenység formálisan és a nyilvánosság előtt történik. Jó, mert az iskolaszék tagjai láthatják és érzékelhetik, hogy hány és melyik iskola van hozzájuk képest jobb, vagy rosszabb helyzetben. Jó, mert érzékelhetik, hogy a nagyvárosi képzés a város egészének szükségleteit elégíti ki – különösképp középiskolák. Láthatják az iskolaszék tagjai egy-egy települési önkormányzat pénzügyi lehetőségeit. A működő és életképes iskolaszékek érzékelhetik és tudatosíthatják, hogy szükségleteik közül mi az, amit iskolai, önkormányzati vagy pedig országos szinten lehet kielégíteni. Általuk a fenntartó – elvileg – megtudhatja, hogy van-e gond a képzés minőségével, mekkora az elégedettség az iskola vezetésével és a tantestülettel, egyszóval az iskola munkájával.

Újra tapasztalhattuk, amit most az iskolaszékek létrehozásának kötelező volta ismét bizonyított: demokráciára nem lehet utasítani. Az iskolaszékek a tapasztalataim szerint sok helyen formálisan működnek: elsősorban az országos beiskolázású iskolákban, többnyire a szakmunkásképző intézetek és a szakiskolák esetében, a kollégiumokban, a gyógypedagógiai intézetekben illetve azokban, ahol az iskola székhelye másutt van mint az önkormányzaté. Továbbá az egyetemre előkészítő gimnáziumok körében is nagy nehézségekbe ütközött az iskolaszék létrehozása. A szülők e körben szerény érdeklődést mutatnak. A megszervezés nehézségeivel különösen a nagyobb önkormányzatoknak kellett szembenézniük, minthogy ott a képviselők száma alacsonyabb a kötelezően betöltendő iskolaszéki helyeknél. Az idő mondja meg, hogy e körökben milyen mértékben van szó kezdeti nehézségekről és mennyiben a szinte megváltoztathatatlan szerkezeti gondokról.

Köztudott, hogy minden kiüresedő, vagy eleve üres, formális törvényi szabályozás csökkenti a jog szabályozó erejét, a törvényességbe vetett hitet. Azért is kell a jónak tűnő ötletekkel vigyázni, mert tapasztalton rosszabb, ha nem a törvények uralma alatt élünk.

- *Elgondolásood szerint az iskolaszék jelenlegi formájában megfelelő módon biztosítja-e az iskolában érdekelt csoportok részvételét? Ha nem, milyen formában lehet biztosítani a megfelelő részvételt és befolyást?*

- A közoktatás az európai államokban olyan közszolgáltatás, amely országos, regionális, nagyvárosi és intézményi léptékben ötvöz fenntartói, szülői, diák és szakmai érdeket egyaránt (ezek a csoportok persze tovább tagolódnak). Az egyes iskolákban működő iskolaszékekben közvetlenül ritkán tud megjelenni valamennyi csoport ezek közül, különösen nehezen az országos, a térségi érdekeket képviselőké. Az egyes iskola felől közeledve számos érdek kivülrékedhet, attól függően, hogy mekkora az adott iskola közvetlen környezete, vonzása, kisugárzása. Tudjuk, hogy ez a közszolgáltatások többségénél is így van: az országos léptékben megfogalmazott érdekek helyet vesznek el a helyiektől, adottságként jelennek meg. A helyi érdekek integrálása mindig nehéz. Nemcsak azért, mert az átlaghoz képest aluliskolázott szülők, vagy munkaadók nehezen artikulálhatják érdekeiket, hanem azért is, mert az iskolai oktatásban érdekelt csoportok többsége úgy kíván magának döntési jogot, hogy a felelősségviselési képesség, az elszámoltatás érdemi lehetősége homályban marad. Színes, de mégiscsak gyermeki világ az, ha a döntési joghoz közvetlenül nem kapcsolódik felelősség.

Kétségtelen, hogy a települési ügyeinek intézésére a választópolgárok által szabadon és demokratikusan megválasztott képviselők és önkormányzatok – technikai és politikai okok miatt – képtelenek valamennyi civil szerveződést és érdeket megjelentetni. De az is vitathatatlan, hogy valamennyi párhuzamos szervezet képes egymást gyengíteni. Minthogy a közoktatásról szóló törvény – talán – a „kétharmados” önkormányzati törvény miatt nem adhatott fenntartói jogokat az iskolaszékeknek – noha az akkori oktatási kormányzat erősen akarta –, az önkormányzatok pedig, ha akarnának sem „adhatnak át” fenntartói jogokat. A fenntartó képviselői általában így nem nyilatkozhatnak, nem cselekedhetnek a fenntartó nevében.

Belátható egyfelől mindezek után, hogy az eötvösi iskolaszék inkább az önkormányzatok oktatási bizottságaira esik a jelenlegi, az iskolában lévőkre emlékeztet, és az is, hogy e kötelező jelleggel létrehozott szervezetek a szabadon – az iskolában érintettek által is – választott testületek politikai súlyából vesznek el. (Ezzel együtt az oktatáspolitikai központja és az egyes iskola közötti szál vastagszik meg.) Hallok olyan gondolatokat is, amelyek szerint a helyi közszolgáltatás kiterjedése és tartalma meghatározásának joga közvetlen az iskolahasználókhoz kerülne. Az érdekes gondolat alapján szervezetet iskolákat már működés közben is lehetett látni évtizedekkel ezelőtt, még az „önigazgató társadalmat” építő Jugoszláviában.

Az iskolán belül a szó hatalmi értelmében a szülőnek gyenge, és a diákoknak még gyengébb a szerepük. Az iskolaszék súlya akkor növekszik, ha a diákok és a szülők az iskolai élet fontos eseményeiben érdemben hallathatják a szavukat. Például abban, hogy elfogadható-e a helyi, csak az iskolára vonatkozó tanterv tartalma, a tankönyvi alternatívákból az olcsóbbat, vagy a drágábbat válasszák-e, mi legyen ingyenes és miért kelljen fizetni, ki, miért kaphat mentességet stb. Nem is tudom, hogy hová vezetne, ha a tanárok állandó alkalmazásában az iskolaszékek is volna szava. Ha van hatáskör, akkor lesz akarat is, éppen ezért csak akkor legyen a jövőben kötelező az iskolaszék felállításra, ha a szülők, vagy a diákok akarják.

- *Mi az Oktatási Bizottság tapasztalata a február óta működő iskolaszékekről?*

- Kevés idő telt el az iskolaszékek megalakítása óta. A fenntartói oldali helyzetek nagyon nehéz volt betölteni, mert 88 képviselőnek kellett volna több mint 400 helyet elfoglalnia. Nem ritka, hogy a fenntartót olyan képviseli, akit nem a város polgársága – köztük szülők, a tanárok, a munkaadók – választott. A Pilisben, a Balaton partján működő intézményeinkben csak akkor tudna működni iskolaszék, ha az üléseket Budapesten tartanák. További kérdés, hogy mennyiben fog változni a fenntartó képviselőjének személye a most esedékes önkormányzati választások után. Kérdés az is, hogy mindez mennyire erősíti az önkormányzatiságot.

Az iskolaszék egy képviselője kérte-köztette, hogy szüntessük meg az épületben helyet foglaló dolgozók iskolájának önállóságát. Tornaterem, szüda építésére, tanműhely vásárlására, tetőtér beépítésére az iskola felújítására, a tantestület, az intézményvezető béreinek emelésére, az iskolai költségvetés bővítésére, telek vásárlására, épületek vásárlására tettek javaslatot. Tiltakoztak más képzőhellyel való integráció ellen, vagy pl. a hajléktalanok közeli konyhája, szállása miatt. Az iskola belső problémáival, a képzés színvonala, az elhelyezkedés nehézsége miatt eddig még nem keresték meg a fenntartót.

Nagyon jó kapcsolatot sikerült kiépíteni a Szülői Kamarával, amely az Oktatási Bizottság üléseinek állandó meghívottja.

Meg kell itt ismételnem egy igen fontos – a polgári világban általánosan elfogadott és követett – elvet: annak kell viselnie a felelősséget, aki a döntéseket hozza. Meg kell keresni, hogy a közhatalom mely és mekkora szelétért tud (azaz képes) számonkérhető formában felelősséggel tartozni – tehát szankcionálhatóan – bármelyik iskolaszék. Ha ez nincs meg, akkor az iskolaszék, az intézményvezető és a tantestület tanácsadója, illetve pénzfőrrása szerepét képes betölteni.

Nagyon jó és hatékony munkát!
Ezt üzenem az iskolaszékeknek!

Mit várnak a pedagógusok az iskolaszéktől?

Válaszol: Dr Sótónyi Sándor, a Magyar Pedagógus Kamarák Szövetségének elnöke

A Magyar Pedagógus Kamarák Szövetsége a kérdéstől tájékozódott tagszervezetei körében. Több kamarai tagot kérdeztem meg, melynek összegzett tapasztalatait saját véleményemmel kiegészítve adom közre.

A közoktatási törvény az iskolaszékek életrehívását a nevelő-oktató munka segítése, a nevelőtestület, a szülők és tanulók, az intézményfenntartók, továbbá az intézmény működésében érdekelt más szervezetek együttműködésének biztosítására hozta létre. Korábban ezt a feladatot elsősorban a szülői munkaközösség és az iskolatanácsok látták el.

Az iskolaszékek megalakításában a kezdeti bizonytalanságok, és tanácstalanság után, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium „Hogyan?” c. kiadványa konkrét segítséget jelentett. A pedagógusok körében kezdetben várakozó álláspont alakult ki, a többség azonban jobb lehetőséget látott és lát a nevelő-oktató munkát segítő együttműködésre. Várják:

– a nagyobb beleszólási lehetőségük érvényesülését az iskola tartalmi feladatainak közös meghatározásába.

– Jobb együttműködést remélnék a fenntartók a szülői ház és az iskola nevelőtestülete között.

– Hitük szerint a tanulóifjúság érdekeinek következetesebb képviselete jobban érvényesülhet.

– A fenntartók iskolai tartalmi célkitűzéseket támogató álláspontját az iskolaszék közös fellépésével könnyebben elérhetőnek tartják.

– A régen óhajtott partnerkapcsolat a szülői ház és a nevelőtestületek között tényleges tartalommal telítődhet meg.

A kiragadott és általánosított megállapítások azonban még csak a kezdetet jelentik, hisz az eddig eltelt idő túlzottan rövid ahhoz, hogy végérvényes megállapításokat fogalmazzunk meg.

A pedagógusok egy kisebb része komoly fenntartásokat fogalmaz meg az iskolaszékek létrehozásával és működésével kapcsolatban:

– Eggyel több szervezet jött létre, aminek működésével egyenlőre nem lehet ténylegesen helyettesíteni a korábban eredményesen működő szülői munkaközösséget.

– Az iskolaszék irányító szerepre vállalkozik, és nem a segítő szándék jellemzi tevékenységüket.

– A tanulóifjúság érdekeinek képviselete az iskolaszékek munkájában háttérbe szorul, mert nincs meg a kívánatos mértékű kapcsolatrendszer a szülői házzal.

– A pedagógusok több javaslatot, tényleges tevékenységet várnak az iskolaszékektől.

– A fenntartókra az iskolaszékek – különösen a falusi iskolák iskolaszékei esetében – nem tudnak kellő hatást gyakorolni.

Összességében megállapítható, hogy az iskolaszékek hatékony működése eddig is, de a jövőben is azon múlik, hogy a három együttműködő fél mennyire ismeri fel a szervezet kínálta lehetőségeket, és mennyire vállalja fel az ezzel kapcsolatos konkrét munkát a nevelés-oktatás eredményességének fokozása érdekében. Az iskolák zöme nyitott és kész az együttműködésre.

Tanulunk, küszködünk...

Villáminterjú Kolics Pál szigetvári általános iskolai igazgatóval

– Úgy látom, hogy az önkormányzat igazán nem tud mit kezdeni egy város több iskolaszékével. Inkább arra számított, hogy a városban egyetlen ilyen intézmény alakul, mely a település valamennyi iskolájának gondjait kísérli meg kezelni. A városban találtak alkalmas, megbízható személyeket az önkormányzati oldal képviselésére, de az iskolák is kérhettek, javasolhattak. Elsősorban a működő gazdaság képviselőinek bevonására gondoltak, a költségvetésen kívüli forrásokhoz való hozzájárítás elősegítésére. A mi iskolánkban a három, önkormányzatot képviselő tagból egy egyúttal szülő is. Így ő kettős identitással ül a székben.

A szülői képviselet megszervezésében az okozott gondot, hogy a szülői munkaközösség szerepkörétől nehéz volt leválasztani. Ráadásul a hagyományos SZMK is igényt tart arra, hogy érdekképviseleti partnernek fogadjuk el, hiszen ebbe a szerepbe korábban beletanult. Más, új szülők tüntek fel az iskolaszékben. A két csoport közt nincs, illetve alig van kommunikáció.

A pedagógus oldal tanul. Az érdekegyeztetés részeseivé válást tanulja, hisz erre nem volt felkészülve.

Összefoglalóan a szülő is, az önkormányzat is azt mondja: „Csináljatok jó iskolát és kész”, nem fogalmaznak meg egzakt elvárásokat.

A városban nem szabályozták, hogy bekerül-e az iskolaszék tagjai közé az igazgató. Véletlen volt, hogy én bekerültem. Abba a szerepbe nem szeretnék kerülni, hogy én legyek az iskolaszék mindenese. Van elnöke, van titkára a testületnek. Én egy vagyok a többiek közt, de nem az, aki mindig mindenről beszél.

Egyébként Dobszán, az ÁMK-ban korábban létrehozott iskolatanács csaknem minden tagját beválasztották az iskolaszékbe is.

Az iskolaszékekről kijutó információ útja egyelőre véletlenszerű, bizonytalan. Próbálkoztunk a diákszággal közös iskolaújsággal, de anyagi okokból csak egy száma jelent meg.

Röviden

„Az önkormányzat passzív, a szülők aktívak, az iskola csak néz...”

egy fővárosi igazgató ellesett mondata a pécsi pedagógiai napokon

Tanévnyitás Keszthelyen

A keszthelyi Csokonai Vitéz Mihály Általános Művelődési Központ iskolaszéke tanévnyitó ülésén a szülők elmondták, hogy a beiskolázás egyre érzékenyebben érinti a családokat, különösen azért, mert nő a munkanélküliek száma. Az iskolaszék megvitatta a hatáskörébe tartozó tanévkezdési feladatokat, a tanév rendjét. A tankönyvtámogatás odaítélésének elveiben is döntött. Az ingyenes támogatáson túl javasolták az évfolyamok szerinti differenciálást, természetesen a befizetések mértékében.

(T. L.)

Tiltakozik az iskolaszék

A debreceni Fűvészkerti Általános Iskola kontra Református Kollégium vitában – pedagógusok, szülők és az Iskolaszék véleménye szerint – a város képviselőtestülete a világi iskola érdekeit sértve hozott döntést a héten.

A kollégium szomszédságában lévő általános iskolában '91-ben két első osztály beindítását tervezte az egyház. Minden tiltakozás ellenére idén szeptemberben már hat egyházi tanulóközösség van az iskolában. A minisztériumi állásfoglalás szerint a Fűvészkerti Általános Iskola nem szerepelt az egyháznak visszaadandó ingatlanok között. Ennek ellenére a város önkormányzata könnyelmű ígéretet tett. A tervek szerint a kollégium megkapja az épületet, az iskola pedig teljes létszámmal átköltözhet egy új intézménybe. A városatyák mentsejére legyen mondva, Boross Péter miniszterelnök ittjártakor ezt az elképzelést támogatta.

Akkor robbant újra a bomba, amikor a város úgy döntött, hogy a fűvészkertiek, mivel előbb-utóbb úgyszólván elhagyják a jelenlegi helyüket, két osztállyal menjenek át a két kilométerre lévő Mester utcai tanterembe. Kóncz József, a fűvészkertiek igazgatója szerint, ha nem sikerül megváltoztatni az önkormányzat álláspontját, akkor szeptemberre működéskeptelenné válik az iskola, hiszen az oktatás már egyébként is hét különböző helyen folyik.

Vass János, az Iskolaszék elnöke tegnap sajtóbeszélgetésen elmondta, hogy a képviselő-testület jogsértést követett el. Az új iskola felépítéség egyetlen korrekét megoldás létezik: az eredeti állapothoz megfelelő színvonalon biztosítani kell a következő tanévben a zavartalan oktatást, amit egyébként a törvény is előír. Az Iskolaszék a tanárokkal és a szülőkkel karöltve petíciót nyújt be a köztársasági megbízotthoz, hogy vizsgálja felül az önkormányzat döntését.

(Mervin)

A fenti írást a Mai Nap 1994 június 10-i számában olvashattuk.

Felhívás a fűzesabonyiakhoz

A Fűzesabonyi Telesi Blanka Általános Iskola mellett működő Iskolaszék elnöke és tagjai felhívással fordulnak Fűzesabony polgáraihoz, vállalkozóihoz, valamennyi gazdálkodóhoz, hogy az újonnan épülő tanulmányi szárny oktatási eszközökkel történő felszerelését közérdekű kötelezettségvállalással segítsék.

Az iskola alapfokú oktatási feladatokat lát el. A jelenlegi épületben a 351 gyermek elhelyezése nagyon szűkös. Kényszertermekben is tanítanak. Ennek az áldatlan helyzetnek a feloldására döntött úgy a helyi önkormányzat, hogy – anyagi erejét felulmúlva – kilenc tanteremmel bővíti az iskolát.

Az új tanulmányi szárny tervezett átadási időpontja: augusztus 20. Minden esély megvan tehát arra, hogy az 1994-95-ös tanévet már tágas tantermekben kezdhessük.

Az öröme azonban öröm vegyül, mert a *tantermi berendezésekre már nincs anyagi fedezet*, ezért az iskolaszék vezetője és tagjai a tantermi berendezések beszerzésére közérdekű kötelezettségvállalást tettek. A közérdekű kötelezettségvállalás nyitott.

Befizetést teljesíteni a Fűzesabonyi Takarékszövetkezettel vezetett 359-98316-02101 számú csekk számlára lehet. A közérdekű célra történő felajánlás az iskolaszék igazolása alapján az adóalapból leírható.

Bizunk benne, hogy kérésünk meghallgatásra talál a szülők és leendő szülők körében; a Fűzesabonyban működő intézmények és gazdálkodók, vállalkozók körében, ahol a felnövekvő ifjú nemzedék megszerzett tudását hasznosíthatja. Önzetlen felajánlásukat előre is köszönjük – az Iskolaszék nevében.

Megjelent a Heves megyei Néplap július 5-i számában.

Sajtószemle

1993 szeptember 1. és 1994 augusztus 31. közötti időszakban figyelemmel kísértük a sajtó iskolaszékekkel foglalkozó cikkeit. Sajtófigyelőnk a következő lapokra terjedt ki: Köznevelés, Pedagógusok Lapja, Új Katedra, Népszabadság, Magyar Hírlap, Mai Nap, Népszava.

Az 1993 őszén megjelent cikkek tájékoztató jellegűek voltak, illetve a leendő iskolaszékek felállításához próbáltak segítséget nyújtani. Említést érdemel a Pedagógusok Lapja 1993 december 7. -i számának jogi oldalán Dr. Simon Zsuzsa rovatában megjelent írás, mely rövid tájékoztatót nyújt az 1993. évi közoktatási törvény iskolaszékekre vonatkozó passzusáról.

1994 február táján, az iskolaszékek megalakulásának végső határideje körül foglalkozott a sajtó leginkább az iskolaszékekkel. Ezek az írások főként az iskolaszékek megalakítása körüli problémákkal, gondokkal foglalkoztak. A Népszava 1994 február 5. -i számában (Szalóky Eszter cikke), valamint a Népszabadság 1994 február 18. -i számában (Gy. Sz. É. írása) egyaránt arról olvashattunk, hogy hiba volt az iskolaszékek felállítását kötelezővé tenni, hiszen „demokráciát nem lehet hatalmi szóval elrendelni”.

Komoly problémát jelent a nagyobb települések számára az önkormányzati képviselőtestület megoldása, hiszen a képviselők számánál jóval több oktatási-nevelési intézményt tartanak fent, így elkerülhetetlen, hogy egy-egy képviselő több iskolaszékben vállaljon tagságot.

További problémák forrása lehet, hogy a nemrégiben megalakult iskolaszékek önkormányzati tagjai a decemberi helyhatósági választások után lecserélődhetnek, s ez akadályokat gördíthet a testület munkája elé.

Az iskolaszékek megalakítása után még mindig maradtak kérdések.

A Köznevelés 1993 június 17.-i számában Windhager Károly Kérdések az iskolaszék megalkotása körül című cikkéből idézünk:

„Nyitott kérdés, mert a törvény nem szabályozza, hogy mennyi időre szól egy-egy iskolaszék mandátuma? Hogyan lehet visszahívni egy delegáltat?”

„...Mivel itt jogszabályi korlátozás nincs, mindig a delegáló szervezet határozza meg, hogy küldöttüket milyen időtartamra bízzák meg ezzel a feladattal. Ennek megfelelően például a szülők dönthetnek úgy, hogy évente megújítják a tagokat, de megbízhatnak valakit akár több évre is. Természetesen ebből az is következhet, hogy esetleg az iskolaszékek különböző tagjainak nem egyszerre jár le a megbízatásuk.

Szintén nem korlátozza törvény, s ezért lehetséges megbízni az igazgatót iskolaszéki képviselővel akár az adott intézmény, akár a fenntartó, akár a szülők megbízásából. Ez azonban semmiképpen sem szerencsés döntés, hiszen az iskolaszék szerepe, hogy konzultáljon az igazgatóval, ötleteket adjon, meghallgassák terveit, elképzeléseit, megvitassák döntéseit stb...”

Összeállította: Szabó Judit

Szerkesztői üzenetek:

Az Iskolaszékek hírlevelét az országazerte működő iskolaszékek tagjai írják, olvassák. Kérjük a hírlevél olvasóit, osszák meg velünk – rövid írásokban, tudósításaikban – információikat, gondolataikat, sikereiket. Ha kérdésük van, melyre hiteles személyektől várnak választ, fogalmazzák meg, mi továbbítjuk.

A szerkesztőség címe: Budapest V. Dorottya u. 8.

Postacím: 1399 Pf. 701/420 Budapest

A borítékra írják rá: Iskolaszék, Szabó Judit

Várjuk leveleiket!

Kedves olvasónk!

Hírlevelünket a továbbiakban csak megrendelőinknek tudjuk megküldeni. Ezért fontos, hogy az alábbi szelvényt visszaküldje, ha igényli valamelyik szolgáltatásunkat.

- Kérem a tanévenként 4 alkalommal megjelenő ingyenes hírlevelet.
- Érdekelnek a projekt további szolgáltatásai, a konfliktus feldolgozó tréningek, és
- a jószolgálati közbenjárás, illetve
- a szakértő helyszíni közreműködése

Címem:

A szelvényt az alábbi címre küldje vissza:

Iskolafejlesztési Alapítvány 1399 Budapest Pf. 701/420 Iskolaszék, Szabó Judit

Pályázat: Hazánk mezőgazdasága diákszemmel

I. A Magyar Mezőgazdasági Múzeum pályázatot hirdet az általános iskolák alsó és felső tagozatos tanulói és gimnáziumok 10–14 éves tanulói részére

A tanulók pályázhatnak: képzőművészeti alkotásokkal, rajzzal, festménnyel, kisplasztikával, fa, fém, textilmunkákkal melyek témája a mezőgazdasággal, természeti környezetünkkel kapcsolatos.

A 7. és 8. osztályos és 12–14 éves középiskolások dolgozattal is pályázhatnak, az alábbi témákban:

1. A szántóföldi növénytermesztés alakulása lakóhelyem környékén a múltban és jelenben
2. Nagymamám kertje
3. A kisállatok tenyésztésének hagyományai lakóhelyem környékén
4. Legeltetési állattartás
5. Mit láttam egy erdei kiránduláson?
6. Lakóhelyem környezetvédelmi gondjai
7. Hogyan fogunk gazdálkodni száz év múlva?

II. A Magyar Mezőgazdasági Múzeum pályázatot hirdet a gimnáziumok, mezőgazdasági, erdészeti, élelmiszeripari szakközépiskolák és szakmunkás-képző intézetek tanulói részére.

Pályázati témák:

1. A szántóföldi és kertészeti növénytermesztés hagyományai lakóhelyem környékén
2. A környékünkön levő szőlőhelyek hegyközségi szervezetei a közös munka emlékei, hagyományai
3. Paraszti kertek környékünkön
4. Tájjellegű paraszt- és pásztorételek múltja és jelene a vendéglátóiparban és közétkeztetésben
5. Gépi betakarítás az ötvenes évek első felében
6. Földművelés, állattartás, pásztorélet hagyományos szokásai, rítusok, hiedelmek lakóhelyem környékén
7. Állattenyésztési hagyományok lakóhelyem környékén
8. Erdeink állat- és növényvilága
9. Természet és település. Az urbanizáció ökológiai gondjai lakóhelyemen
10. Hogyan gazdálkodunk száz év múlva?
11. Falun élni

Jelentkezés: A tanulók az iskolán keresztül a Magyar Mezőgazdasági Múzeum Közművelődési Főosztályára; Budapest XIV. kerület Városliget, Vajdahunyadvár (Bp. 5. Pf. 129 1367) küldjék el pályamunkájukat.

Mindkét pályázat beküldési határideje: 1995. március 1.

Részletes felvilágosítás: az 1-412-011 telefonon

IDEGENNYELVŰ TARTALOMJEGYZÉKEK

CONTENTS

<i>László Gáspár</i> : Modernization of Educational Affairs: Innovation and Reform	4
<i>Júlia Szekszárdi</i> : Conflict and Pedagogy	17
<i>Katalin Horváth Szabó</i> : Conflict-Solving Strategies	28
<i>Gizella Adermann Mrs. Cser</i> : The Role of Own Experiences in Learning Solutions of Conflicts	33

VIEW POINTS

Reconsidered History. A Radio Talk with <i>László Lengyel (Mária Vágner)</i>	41
How Good that It Is Altered! Details from the Thoughts of a Conference (Compiled by <i>Krisztina Parti</i> and <i>László Sió</i>)	50
<i>Anna Heffner</i> : Instead of Suppositions: Facts - Correction	63
<i>Attila Horváth</i> : A Reply to <i>Anna Heffner</i>	66

STUDIO

<i>Zsolt Pavlicsek</i> : Our Students' Fears in Spring of 1994	68
"It is impossible to help people by contempt, imprisoning!" A form-master lesson on	

AIDS, homosexuality and prostitution (Edited by <i>Tamás Schüttler</i>)	75
--	----

OVER OUR FRONTIERS

"It meant rank and honour to be a Nagyenyed student..." An interview with <i>Jenő Krizba</i> , the principal of Bethlen Gábor College in Nagyenyed (<i>Mária Szonja Parászka</i>)	80
---	----

WORLD REVIEW

The See in a Drop. The Conflicts of the National Loyalty and the Cultural Identity (Compiled and translated by <i>Mrs László Majzik</i>)	87
<i>László Tamás Szabó</i> : Minorities in the European Educational Systems	94

METROPOLITAN SUPPLEMENT

"The institutions of private tuition also provide public educational tasks if they are not left to themselves" - A conversation with <i>György Várhegyi</i> , the president of the Society of Foundation and Private Schools (<i>Anna Györi</i>)	102
--	-----

INHALT

<i>László Gáspár</i> : Modernisation des Schulwesens: Innovation und Reform	4
<i>Júlia Szekszárdi</i> : Konflikt und Pädagogik	17
<i>Katalin Horváth Szabó</i> : Konfliktlösende Strategien	28
<i>Gizella Adermann Cser</i> : Rolle der eigenen Ergebnisse beim Lernen der Konfliktlösungen	33

ANSICHTEN

Neugedachte Geschichte - Rundfunkgespräch mit <i>László Lengyel (Mária Vágner)</i>	41
Wie gut ist es, dass er ein ganz anderer Mensch ist! - Auszüge von den Gedanken einer Konferenz (Zusammengestellt von <i>Krisztina Parti</i> und <i>László Sió</i>)	50
<i>Anna Heffner</i> : Statt Behauptungen Tatsachen (Berichtigung)	63
<i>Attila Horváth</i> : Antwort an <i>Anna Heffner</i>	66

WERKSTATT

<i>Zsolt Pavlicsek</i> : Ängste unserer Schüler im Frühling 1994.	68
Mit Verachtung und Verhaftung kann man den Menschen nicht behilflich sein - Klas-	

senlehrerstunde über AIDS, Homosexualität und Prostitution (Red.: <i>Tamás Schüttler</i>)	75
--	----

JENSEITS UNSERER GRENZEN

"Es bedeutete Prestige und Auszeichnung, Schüler in Nagyenyed zu sein" - Interview mit <i>Jenő Krizba</i> , dem Direktor des Bethlen Gábor Kollegiums in Nagyenyed (<i>Mária Szonja Parászka</i>)	80
---	----

WELTSPIEGEL

Im Tropfen das Meer - Konflikte der nationalen Loyalität und der kulturellen Identität (Zusammengestellt und übersetzt von <i>Frau László Majzik</i>)	87
<i>László Tamás Szabó</i> : Minderheiten in den europäischen Bildungssystemen	94

BEILAGE DER HAUPTSTADT BUDAPEST

"Auch die Privatschulen erfüllen Aufgaben des Bildungswesens, wenn sie nicht allein gelassen werden" - Gespräch mit <i>György Várhegyi</i> , dem Vorsitzenden des Vereins der Stiftungs- und Privatschulen (<i>Anna Györi</i>)	102
--	-----

AJÁNLÁS

Szerencsés embernek mondhatom magam, mert módomban állt a *Dombyné Szántó Melánia* vezetete képzőművészeti-pedagógiai műhely, a Barcsay Iskola (korábban Barcsay-kör) a jelen formájában, szervezeti keretei közt tízéves jubileumát köszöntő közösség munkáját közelebbről megismerni. Ez a valójában több is mint 10 esztendő tagadhatatlanul leírható úgy is, mint az Európára szóló sikerek évada. Művészeti sikereké; hiszen a szüreti időszakokban rendre megnyíló barcsays kiállítások ünnepi eseményei voltak a fővárosi képzőművészeti életnek: hagyománytiszteletet és modernséget, életörömet és meditációt tanulhatott a szépre vágyó, értő közönség e tárlatokon (a mindig különbözőképpen eredeti munkák mögül elővillantak a nyári alkotó- és gyűjtőtáborok közös örömei, közös tapasztalatai, hogy úgy mondjam együttes élményei). Művészeti sikereké, hiszen a legjobbak, a leghűségesebb, mégis új utakat választó tanítványok sikerrel vették a továbbtanulás, a tehetségkiválasztás akadályait, próbáit. Pedagógiai sikereké, hiszen atomizált, a közösségeknek több szempontból nem kedvező korunkban a „barcsaysokon” nem fogott az idő, egyre erősebb, egyre kikezdetlenebb lett közösségük.

Szántó Melánia akkor igazolta a társas nevelés hatékonyságát, amikor a becsapott társadalom és szakma teoretikusan is elfordult a kollektívizmus pedagógiai inkarnációitól. Elfordult, mert elege volt a manipulációból, a „magával kötve mint a kéve” hamis pedagógiai ideológiájából. *Szántó Melánia* pedagógiai rendszere nem eme talmi eszmerendszerekből táplálkozott, benne a valóságos emberi alkotóközösség eszménye munkál, ez fonódik szép harmóniában együvé az egyéni alkotói képességek fejlesztésének elveivel és módszertanával. Ebben eredeti a Barcsay Iskola, s napjainkban szinte egyedülálló.

Sikertörténet a Barcsay története, véli az érdeklődő. Iskolai szakkörből jó hírű művelődési házi csoport, civil kezdeményezésű alapítvány, végül magániskola. Micsoda fejlődésút! Karrier! Micsoda Golgota!

Módomban áll nemcsak a műveket és a művet ismerni, hanem együttérző szemtanúja voltam és vagyok annak a keserves erőfeszítésnek, mely életet, életeret próbált teremteni a „Barcsay” körül, különböző agresszorok, bürokraták, óvatosak és gyávák, huncut számítók és hidegfejű sajnálkozók, felelőtlen felelősök, vagy csak eszköztelen, tehetetlen gondoskodók jól-rosszul összehangolt passzív rezisztenciája (közönye?) ellenében. A 10 év is irgalmatlan idő ... küzdelemnek.

Ezért tekintem – korántsem előlegezett bizalommal – minden idők kárpótolandójának a Barcsay Iskolát, s kárpótolandónak mindenkit, akinek ebből a sugárzásból – műhelymunkán, táborban, tábor szervezésben, kiállítási sépítésben, tárlaton nem jutott.

Kérem, aki teheti, segítse őket!